

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДФ 36.053.017 ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 36.053.017 Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії **Білинській Христині Валеріївні** з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» зі спеціальності 035 Філологія (Теорія літератури).

Білинська Христина Валеріївна — громадянка України. Народилася 14 січня 1993 року в місті Дрогобичі Львівської області.

2015 року з відзнакою закінчила Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Здобула ступінь магістра та кваліфікацію «Філолог. Викладач англійської мови та зарубіжної літератури».

2017 року закінчила Львівський національний університет імені Івана Франка. Здобула професійну кваліфікацію «Магістр права».

З вересня 2020 року по теперішній час працює асистентом кафедри іноземних мов для природничих факультетів факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка.

З вересня 2022 року була зарахована на заочну форму навчання в аспірантурі Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (галузь знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальність 035 «Філологія (Теорія літератури)»).

Основні результати дисертації Білинської Христини Валеріївни представлено в 10 друкованих наукових працях, серед яких вісім статей у наукових фахових виданнях України, дві – в закордонних виданнях.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Білинська Х. Хронотоп провінційного містечка в романі Едіт Вортон «Літо». *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 22. Т. 1. С. 247–251.
2. Білинська Х. В. Особливості поетики натуралізму у творчості Івана Франка та Едіт Вортон. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. № 14/2020. Т. 2. С. 245–252.
3. Білинська Х. В. Особливості поетики точки зору у творчості Генрі Джеймса та Едіт Вортон. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 42/2019. Т. 1. С. 91–95.
4. Білинська Х. В. Теорія статевого добору в романах Едіт Вортон «Дім радості» та «Епоха невинності». *Закарпатські філологічні студії*. 2019. № 9/2019. Т. 2. С. 147–156.
5. Білинська Х. В. Натуралістичні тенденції роману Едіт Вортон «Епоха невинності». *Південний архів. Філологічні науки*. 2018. № 76/2018. С. 46–53
6. Білинська Х. В. Часопростір роману Едіт Вортон «Епоха невинності». *Південний архів. Філологічні науки*. 2018. № 74/2018. С. 68–74.

7. Білинська Х. В. Філософія натуралізму в романі Едіт Вортон «Дім радості». *Studia Philologica*. 2018. № 10. С. 126–132.
8. Білинська Х. В. Антропологічні аспекти роману Едіт Вортон «Дім радості». *Рідне слово в етнокультурному вимірі : Збірник наукових праць*. 2017. С. 284 – 296.

Наукові публікації в закордонному виданні

9. Білинська Х. Ідеї дарвінізму в романі Едіт Вортон «Напівсон». *Trajektoriâ Nauki. Path of Science*. 2020. Vol.6. No.8. URL : <http://dx.doi.org/10.22178/pos.61-1>
10. Білинська Х. В. Темпоральні особливості роману Едіт Вортон «Напівсон». *Science, Research, Development*. 2019. № 21/2019. С. 63–71.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

11. Білинська Х. В. Окремі аспекти часопросторової організації роману Едіт Вортон «Літо». *Наука, освіта, технології і суспільство: світові тенденції та регіональний аспект: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (11 січня 2023 р.). Рівне, 2023. С. 9—10.
12. Білинська Х. Ідеї дарвінізму у творчості Едіт Вортон (на прикладі роману «Напівсон») // *Розвиток сучасної освіти і науки : результати, проблеми, перспективи*. Том X: Ефекти участі в розвитку науки та освіти на відстані : матеріали X-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток сучасної освіти і науки : результати, проблеми, перспективи», м. Конін, Республіка Польща, 23 квітня 2021 р. С. 198—200.
13. Білинська Х. В. Теорія статевого добору в романі Едіт Вортон «Епоха невинності» // *Нове у філології сучасного світу : матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Львів, 7—8 червня 2019 р. Львів : ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2019. С. 24—28.
14. Білинська Х. В. Філософія натуралізму в романі Едіт Вортон «Дім радості» // *International Multidisciplinary Conference «Science and Technology of the Present Time : Priority Development Directions of Ukraine and Poland»*, Wolomin, Republic of Poland, 19—20 October 2018. Volume 6. Wolomin : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. P. 160—163.
15. Білинська Х. В. Часопростір роману Едіт Вортон «Епоха невинности» // *Мова і засоби масової комунікації на сучасному історичному етапі : матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Львів, 7—8 вересня 2018 р. Львів : ГО «ЛОГОС», 2018. С. 10—14.

У дискусії взяли участь усі члени разової спеціалізованої вченої ради:

1) Іванишин Петро Васильович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та теорії літератури Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Зауваження, висловлене під час захисту:

1. Доречно було б більш докладно схарактеризувати зв'язок між натуралізмом і модернізмом, про який ви лише побіжно згадуєте в роботі.

2) Зимомря Іван Миколайович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу Ужгородського національного університету.

Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1. У підрозділі 1.1. (с. 31) зазначено, що для доробку Е. Вортон характерним є докладний опис способу життя нью-йоркських аристократів (відтак цілком закономірно в підрозділі 1.4. аналізується буття персонажів у контексті саме буденності). У цілому ж у роботі творчість американської авторки розглядається як соціально-психологічна проза, а не як соціально-побутова. Варто було б більш чітко обґрунтувати такий підхід до визначення жанрового аспекту творчості Е. Вортон.

2. На с. 147 підкреслюється той факт, що Едіт Вортон, як і Генрі Джеймс, були письменниками-експатріантами, які активно зображали інтернаціональну тематику з відповідними проявами космополітизму. Натомість у дисертації твори Е. Вортон проінтерпретовано крізь призму націософських гайдеггерівських концепцій. Робота виграла б, якби дисертантка увиразнила таку мотивацію.

3. Романи «Епоха невинності», «Напівсон» і «Дім радості» розглядаються як зразки соціально-психологічної прози. У цьому зв'язку доцільно пояснити менш значущий модус минулого в творах «Епоха невинності» та «Напівсон» у порівнянні з романом «Дім радості».

4. Чому обрано літературну антропологію, яка виникла наприкінці ХХ століття, для інтерпретації творчості Едіт Вортон як представниці реалістичної літератури початку ХХ століття?

5. Більш детального роз'яснення потребують поняття «темпоральний індикатор» (с. 103) та «темпоральний детермінант» (с. 104). Ця заувага стосується й терміна «консолідуєчий елемент» (с. 107) на рівні його взаємодії з обраною темою.

6. Робота подекуди вразлива вкрапленнями публіцистичності та ліричними відступами.

3) Чик Денис Чабович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов і методик їх навчання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка.

Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1. На наше переконання, потребує уточнення основна термінологія дисертаційної роботи. У розділі 1 авторка виводить власне тлумачення терміна «художній світ» і приходить до висновку, що під художнім універсумом або художнім світом слід розуміти як внутрішню форму твору, так і всю естетико-інтенціональну систему твору (чи творчості) як певну «іншу реальність», створену письменником або письменницею літературну «картину світу» (с. 35). Попри винесення цього терміну у назву розділу 3 – «Компаративно-типологічні риси тлумачення літературного універсуму Едіт Вортон» окремого його тлумачення в роботі не зустрічаємо. Чи це означає, що «художній світ», як і «художній універсум», є синонімом до «літературного універсуму»?

2. У дисертації ґрунтовно використано роботи фахівців із літературної

антропології Г.У. Гумбрехта, В. Ізера, М. Марковського, Р. Нича та ін. На наш погляд, слід було зупинитися й на основних досягненнях нашого літературознавства, залучивши до аналізу дослідження українських літературознавців із питань літературної антропології – Олени Галети, А. Малиновського, Я. Поліщука, Людмили Тарнашинської та ін. Особливо тут придалися б останні монографії А. Малиновського «Антропологія української прози першої половини XIX століття. Культурні трансфери» й Олени Галети «Нова словесність: українська література в антропологічній перспективі: наукове видання»¹, в яких системно поєднано літературну антропологію з міждисциплінарними підходами. Застосування висновків із праць названих науковців дозволило б значно розширити теоретичні рамки дисертаційної роботи.

3. Попри ґрунтовне вивчення часопростору романів «Дім радості», «Епоха невинності» й «Напівсон» потребує додаткового обґрунтування дослідницький акцент на окремих видах/типах хронотопів у романах, які розглядаються у підрозділах розділу 2. Наприклад, моделювання урбаністичного хронотопа можемо зауважити не лише у романі «Напівсон», а й у романі «Епоха невинності», а хронікально-побутовий хронотоп, ймовірно, також властивий для часопростору роману «Епоха невинності», який деталізовано описує побут і «закони» нью-йоркської аристократії 1870х рр.

4) Набитович Ігор Йосипович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури та теорії літератури Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Зауваження, висловлені у відгуку рецензента:

1. Матеріалом дослідження роботи Христини Білинської стали не тільки романи Едіт Вортон, а й Генрі Джеймса і Теодора Драйзера. Водночас серед творів модерністичної літератури, які досить часто згадуються у дослідженні, є й роман Джеймса Джойса «Улісс». Цей твір мав безсумнівний вплив на розвиток модерністичного роману. Отож, чи не варто було більше уваги приділити й компаративістичним зіставленням із прозою Дж. Джойса – саме в контексті тих проблем, які розглядає дисертантка, позаяк «тема пам'яті – один із визначальних аспектів» у Джойсовій прозі (с. 65 дисертації).

2. Як видається, деякі з російських джерел у бібліографії могли б бути замінені не менш вагомими іншомовними, зокрема й українськими. Наприклад, №№ 88, 133, 149, 162, 164 чи 39 та 134 (тут заміником цілком могли б бути роботи сучасного українського дослідника Фелікса Штейбука), № 124 (існує чудове видання творів Джека Лондона у 12 томах (роки видання 1969 – 1972)). Найбільше здивування викликає використання фундаментальної праці Анрі Бергсона у варіанті (в бібліографії № 19), якщо існує переклад українською

¹ Малиновський А. Антропологія української прози першої половини XIX століття. Культурні трансфери: монографія. Київ: Талком, 2022. 560 с.; Галета О. Нова словесність: українська література в антропологічній перспективі: наукове видання. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2023. 248 с.

цього твору: Бергсон А. Творча еволюція / Пер. із фр. Романа Осадчука. Київ: Видавництво Жупанського, 2010. 318 с. Ті ж зауваги стосуються і використання перекладів творів Зигмунда Фрейда (№ 178, 179).

5) Маркова Мар'яна Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури та теорії літератури Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Зауваження, висловлені у відгуку рецензента:

1. Як уже зазначалося, у підрозділі 1.2 авторка дисертації прослідковує вплив теоретичних засад і художніх принципів натуралізму на формування художнього універсуму романів Едіт Вортон. Такий підхід виглядає цілком правомірним, проте назва самого підрозділу («Поетика натуралізму в романах Едіт Вортон») не відображає, на наш погляд, тієї проблематики, яка у ньому розробляється, і видається аж надто узагальненою. Аналогічне зауваження маємо і до формулювань заголовків підрозділів 3.1 («Специфіка творчого методу Едіт Вортон і Генрі Джеймса») і 3.2 («Особливості поетики натуралізму у творчості Едіт Вортон і Теодора Драйзера»), які ніяк не вказують на те, що порівняльний аналіз творчості Едіт Вортон, Генрі Джеймса і Теодора Драйзера здійснюється саме крізь призму категорії художнього універсуму. Ця ж нечіткість поширюється, відповідно, і на формулювання другого та двох останніх завдань дослідження у Вступі (с. 21).

2. Випрацювавши власне визначення категорії художнього світу та виокремивши його основні компоненти (простір, час, людина і сфера Божественного), Христина Білінська послідовно проводить дослідження перших трьох, абсолютно при цьому проігнорувавши останній, четвертий. І хоча сфера Божественного у романах Едіт Вортон, звісно, може стати предметом окремого вивчення, робота дисертантки суттєво виграла би, якби і цей аспект художнього світу був у ній науково осмислений.

3. На с. 33 дисертантка розмірковує над такими стилєвими домінантами романів Едіт Вортон, як психологізм і описовість. Цілком доречними є наведені авторкою приклади застосування першого прийому, тоді як використання другого не підкріплено жодним ілюстративним матеріалом. Так само бракує конкретних відсилок до художніх текстів, коли дослідниця пише про ретроспекцію у романах «Епоха невинності» (с. 125) та «Напівсон» (с. 138), а також вказує на використання художнього прийому акселерації в останньому творі (с. 138).

4. На с. 36, пишучи про реалізм, дослідниця, очевидно, плутає поняття соціалістичного та соціального: «У радянський період натуралізм вважався «літературою імперіалістичної реакції», за своєю суттю ворожою соціальному реалізму».

5. На с. 59 дисертантка аналізує проблему повторюваності в романах Едіт Вортон, зазначаючи, що «світське життя, яке ведуть персонажі романів «Дім радості», «Епоха невинності» й «Напівсон», є строго регламентованим і складається із сукупності однотипних подій (прийомів, раутів, вечірок, поїздок за кордон тощо), що відбуваються протягом чітко визначених проміжків часу – сезонів – за строго встановленим протоколом». Вважаємо, що у цьому

контексті дослідниці необхідно було згадати, що така циклічність, вічна повторюваність є головною диференційною ознакою міфологічного часу. Така відсилка до міфопоетики, своєю чергою, могла би слугувати ще одним підтвердженням впливу модерністських тенденцій на формування своєрідності художнього універсуму романів американської авторки.

6. На с. 79 авторка рецензованої дисертації пише: «Існує також концепція, представники якої переконані, що, оскільки в науковому дискурсі вже наявні такі загальновідомі поняття як «міф», «традиція», «індивідуальна пам'ять», немає потреби вводити ще одне, до того ж настільки широке». Очевидно, далі варто було б згадати хоча б когось із цих представників.

Результати відкритого голосування:

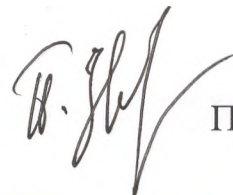
«За» – 5 членів ради

«Проти» – немає

«Утрималися» – немає

На основі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Білинській Христині Валеріївні** ступінь доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» зі спеціальності 035 «Філологія (Теорія літератури)».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Петро ІВАНІШИН

